YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

29 päivänä huhtikuuta 2004 *

Asiassa C-359/01 P,

British Sugar plc, kotipaikka Peterborough (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan T. Sharpe, QC, barrister D. Jowell ja solicitor A. Nourry, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (neljäs jaosto) yhdistetyissä asioissa T-202/98, T-204/98 ja T-207/98, Tate & Lyle ym. vastaan komissio, 12.7.2001 antaman tuomion (Kok. 2001, s. II-2035) kumoamista

ja jossa vastapuolina ovat

Tate & Lyle plc, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), ja

Napier Brown & Co. Ltd, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta),

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään K. Wiedner, avustajanaan barrister N. Khan, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: P. Jann, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit C. W. A Timmermans ja S. von Bahr (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 10.7.2003 pidetyssä istunnossa, jossa British Sugar plc:n edustajina olivat T. Sharpe ja solicitor K. Fisher ja komission asiamiehinä olivat K. Wiedner ja N. Khan, esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.10.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 British Sugar plc (jäljempänä British Sugar) on yhteisöjen tuomioistuimeen 21.9.2001 toimittamallaan valituksella hakenut muutosta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-202/98, T-204/98 ja T-207/98, Tate & Lyle ym. vastaan komissio, 12.7.2001 antamaan tuomioon (Kok. 2001, s. II-2035; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi British Sugarin kanteen, jossa vaadittiin EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, asia IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, asia IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, asia IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) 14 päivänä lokakuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/210/EY (EYVL 1999, L 76, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Euroopan yhteisöjen komissio toteaa suuntaviivoista asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa antamansa tiedonannon (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat) 1 kohdassa, jonka otsikko on "Perusmäärä", seuraavaa:

"— —

A. Vakavuus

Rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon sen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja laajuus asian kannalta merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla.

— —"

Asian taustalla olevat tosiseikat

3 Valituksenalaisessa tuomiossa kuvataan yhteisön sokerialan markkinajärjestelyä, sokerialan markkinatilannetta Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja muita asian taustalla olevia merkittäviä tosiseikkoja seuraavasti:

"1 Yhteisön sokerialan markkinajärjestelyn tavoitteena on yhteisön sokerintuotannon tukeminen ja suojaaminen. Järjestely kattaa vähimmäishinnan, johon yhteisön tuottaja voi aina myydä sokeria viranomaisille, ja kynnyshinnan, jolla sokeria, johon ei sovelleta kiintiöitä, voidaan tuoda yhteisön ulkopuolisista maista.

2 Yhteisön tuotannon tuki takuuhinnoin rajoittuu kuitenkin kansallisiin tuotantokiintiöihin (A- ja B-kiintiöt), jotka neuvosto määrittelee kullekin jäsenvaltiolle, joka jakaa ne tämän jälkeen tuottajiensa kesken. B-kiintiöön kuuluvasta sokerista peritään A-kiintiöön kuuluvaa korkeampi tuotanto-

maksu. A- ja B-kiintiöt ylittävään sokerintuotantoon viitataan nimikkeellä C-sokeri, ja se voidaan myydä Euroopan yhteisössä vasta, kun sitä on varastoitu 12 kuukauden ajan. Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvalle viennille myönnetään C-sokeria lukuun ottamatta vientitukea. Koska vientituettu myynti on tavallisesti edullisempi vaihtoehto kuin myyminen interventiojärjestelmässä, yhteisön tuotannon ylijäämä saadaan myytyä yhteisön ulkopuolelle.

3 British Sugar on Yhdistyneen kuningaskunnan ainoa jalostaja, joka valmistaa sokeria sokerijuurikkaasta, ja sille on myönnetty Yhdistyneen kuningaskunnan koko sokerijuurikaskiintiö, joka on 1 144 000 tonnia. Tate & Lyle ostaa Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen maista (AKT-maista) ruokosokeria, jonka se sitten jalostaa.

4 Ison-Britannian sokerimarkkinat ovat luonteeltaan oligopolistiset. Yhteisön sokerimarkkinajärjestelyn vuoksi Tate & Lyle kärsii kuitenkin British Sugariin nähden rakenteellisesta haitasta, ja on riidatonta, että British Sugarilla on Ison-Britannian markkinoilla määräävä asema. British Sugarin ja Tate & Lylen yhteenlaskettu tuotantomäärä kattaa sokerin kokonaiskysynnän Isossa-Britanniassa lähes kokonaan.

5 Eräs lisätekijä, joka vaikuttaa kilpailuun Ison-Britannian sokerimarkkinoilla, ovat sokerikauppiaat. Kauppiaat toimivat kahdella tavalla, joko omaan lukuunsa, jolloin ne ostavat sokeria irtotavarana British Sugarilta, Tate & Lylelta tai maahantuojilta ja myyvät sen edelleen, tai muiden lukuun, jolloin ne vastaavat tilausten käsittelystä, asiakkaiden laskuttamisesta toimeksiantajan puolesta ja saatavien perinnästä. Kauppiaiden toimiessa muiden lukuun

hinta ja toimitusehtoneuvottelut käydään suoraan British Sugarin tai Tate & Lylen ja lopullisen asiakkaan välillä, vaikka kauppiaat ovat lähes aina tietoisia sovituista hinnoista.

— —

6 British Sugar harjoitti vuosina 1984–1986 hintasotaa, joka johti epätavallisen alhaisiin hintoihin teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin markkinoilla. Vuonna 1986 sokerikauppias Napier Brown teki komissiolle uudelleen kantelun, jonka se oli alun perin tehnyt vuonna 1980 ja jossa se ilmoitti, että British Sugar oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa ja rikkonut EY:n perustamissopimuksen 86 artiklaa (josta on tullut EY 82 artikla).

7 Komissio osoitti 8.7.1986 British Sugarille väliaikaisia toimenpiteitä koskevan väitetiedoksiannon, jonka tarkoituksena oli lopettaa perustamissopimuksen 86 artiklan rikkominen. British Sugar ehdotti 5.8.1986 komissiolle sitoumuksia tulevista menettelytavoistaan (jäljempänä sitoumukset), ja komissio hyväksyi ne 7.8.1986 päivätyllä kirjeellään.

8 Napier Brownin tekemän kantelun perusteella aloitettu menettely päätettiin perustamissopimuksen 86 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/30.178 — Napier Brown — British Sugar) 18 päivänä heinäkuuta 1988 tehdyllä komission päätöksellä 88/518/ETY (EYVL L 284, s. 41), jossa British Sugarin todettiin rikkoneen perustamissopimuksen 86 artiklaa ja jossa sille määrättiin sakko.

9 Tällä välin British Sugarin ja Tate & Lylen edustajien välillä 20.6.1986 pidetyssä kokouksessa British Sugar ilmoitti lopettavansa hintasodan teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin markkinoilla Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

10 Tämän kokouksen jälkeen 13.7.1990 mennessä pidettiin 18 teollisuuskäyttöön tarkoitetun sokerin hintoja koskevaa kokousta, joihin osallistuivat myös Yhdistyneen kuningaskunnan tärkeimpien sokerikauppiaiden (jäljempänä kauppiaat) Napier Brownin ja James Budgett Sugarsin edustajat. Näissä kokouksissa British Sugar antoi kaikille kokouksen osanottajille tietoja tulevista hinnoistaan. Yhdessä kokouksessa British Sugar jakoi lisäksi muille kokouksen osanottajille hinnoittelutaulukon, jossa teollisuuskäyttöön tarkoitetut sokerin hinnat määriteltiin suhteessa ostomäärään.

11 Lisäksi Tate & Lyle ja British Sugar kokoontuivat 9.5.1990 mennessä kahdeksan kertaa neuvotellakseen vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin hinnoista. British Sugar toimitti hinnastonsa Tate & Lylelle kolmesti — kerran viisi päivää ja kerran kaksi päivää ennen hintojen virallista ilmoittamista.

12 Tate & Lyle lähetti Yhdistyneen kuningaskunnan kilpailuvirastolle (Office of Fair Trading) 16.7.1990 ja 29.8.1990 kaksi kirjettä sekä jäljennökset näistä kirjeistä komissiolle, minkä jälkeen komissio aloitti 4.5.1992 menettelyn British Sugaria, Tate & Lylea, Napier Brownia, James Budgett Sugarsia ja joitakin manner-Euroopan sokerintuottajia vastaan ja lähetti näille 12.6.1992 väitetiedoksiannon, jossa käsiteltiin EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) ja 86 artiklan rikkomista.

13 Komissio lähetti 18.8.1995 British Sugarille, Tate & Lylelle, James Budgett Sugarsille ja Napier Brownille toisen väitetiedoksiannon, jonka sisältö oli 12.6.1992 päivättyä väitetiedoksiantoa suppeampi, koska siinä käsiteltiin ainoastaan EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomista.

14 Komissio teki 14.10.1998 päätöksen 1999/210/EY EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia IV/F 3/33.708 — British Sugar

plc, asia IV/F 3/33.709 — Tate & Lyle plc, asia IV/F 3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, asia IV/F 3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (EYVL 1999, L 76, 22.3.1998, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös). Tässä British Sugarille, Tate & Lylelle, James Budgett Sugarsille ja Napier Brownille osoitetussa päätöksessä komissio totesi, että nämä olivat rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, ja määräsi päätöksen 3 artiklassa British Sugarille 39,6 miljoonan ecun sakot ja Tate & Lylelle 7 miljoonan ecun sakot 85 artiklan 1 kohdan rikkomisesta teollisuuskäyttöön tarkoitetun ja vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin markkinoilla sekä Napier Brownille 1,8 miljoonan ecun sakot [perustamissopimuksen] 85 artiklan 1 kohdan rikkomisesta teollisuuskäyttöön tarkoitetun sokerin markkinoilla."

Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

4 Tate & Lyle plc (jäljempänä Tate & Lyle) nosti riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 18.12.1998 (asia T-202/98), British Sugar 21.12.1998 (asia T-204/98) ja Napier Brown & Co. Ltd (jäljempänä Napier Brown) 23.12.1998 (asia T-207/98). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 20.7.2000 antamalla määräyksellä nämä kolme asiaa yhdistettiin suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

5 Valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi Tate & Lylen asiassa T-202/98 esittämän ensimmäisen kanneperusteen ja alensi sakon määrän 5,6 miljoonaan euroon.

6 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sen sijaan hylkäsi British Sugarin ja Napier Brownin asioissa T-204/98 ja T-207/98 esittämät kanneperusteet. Kyseisten kantajien riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan ensisijaisen vaatimuksen tueksi esittämien kanneperusteiden mukaan ensinnäkin määritettäessä sitä, mikä muodostaa sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan, oli tehty ilmeisiä tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä, toiseksi riidanalaisten kokousten vaikutukset eivät olleet kilpailunvastaisia ja kolmanneksi riidanalaisten kokousten vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan oli

arvioitu virheellisesti. Niiden sakon määrää koskevan toissijaisen kumoamisvaatimuksen tueksi esittämät kanneperusteet koskivat ensinnäkin sakkojen suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta ja markkinarakenteen huomioon ottamista, toiseksi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen väitettyä loukkaamista, kolmanneksi sitä, ettei tosiseikkojen toteutumiseen liity tuottamuksellisuutta, neljänneksi sakkojen varoittavan vaikutuksen huomioon ottamista, viidenneksi yhteistyötä hallinnollisen menettelyn aikana ja kuudenneksi vahinkoa, joka on väitteen mukaan aiheutunut siitä, että komissio viivytteli päätöksen antamisessa.

7 Valituksensa tueksi British Sugar vetoaa kahteen valitusperusteeseen. Ensimmäisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen arvioidessaan riidanalaisten kokousten vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja toisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut virheellisesti sakkojen suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta ja markkinarakenteen huomioon ottamista.

8 Ensimmäisen valitusperusteen osalta, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointia, jonka se esitti käsiteltävänään olleen ensisijaisen vaatimuksen kolmannen perusteen yhteydessä, on huomautettava, että valituksenalaisessa tuomiossa todetaan seuraavaa:

"78 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti on niin, että jotta yritysten välinen sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa voisi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on oltava nähtävissä riittävällä todennäköisyydellä ja objektiivisten oikeudellisten tai tosiasiallisten seikkojen perusteella, että se voi vaikuttaa välillisesti tai välittömästi, tosiasiallisesti tai mahdollisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tavalla, joka voisi haitata jäsenvaltioiden välisten yhtenäismarkkinoiden tavoitteiden toteuttamista (ks. asia 5/69, Völk, tuomio 9.7.1969, Kok. 1969, s. 295, Kok. Ep. I, s. 407, 5 kohta; yhdistetyt asiat 209/78-215/78 ja 218/78, Van Landewick ym. v. komissio, tuomio 29.10.1980, Kok. 1980, s. 3125, Kok. Ep. V, s. 355, 171 kohta; yhdistetyt asiat C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85-C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1307, Kok. Ep. XIV, s. I-123, 143 kohta; asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s.II-1739, 175 kohta, ja asiat T-24/93-T-26/93 ja T-28/93, Compagnie maritime belge transports ym. v.

komissio, tuomio 8.10.1996, Kok. 1996, s. II-1201, 201 kohta). Näin ollen ei ole välttämätöntä, että riidanalaiset menettelytavat olisivat todellisuudessa vaikuttaneet tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaan riittää, että on näytetty toteen, että niillä saattaa olla mainittu vaikutus (asia T-29/92, SPO ym. v. komissio, tuomio 21.2.1995, Kok. 1995, s. II-289, 235 kohta).

79 Lisäksi se seikka, että kartellin tarkoituksena on myydä tuotteita ainoastaan yhdessä jäsenvaltiossa, ei riitä sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että sopimus vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Jos tuonti kyseisille markkinoille on mahdollista, kansallisen hintasopimuksen tehneet osapuolet voivat säilyttää markkinaosuutensa ainoastaan suojautumalla ulkomaiselta kilpailulta (asia 246/86, Belasco ym. v. komissio, tuomio 11.7.1989, Kok 1989, s. 2117, 33 ja 34 kohta).

80 Nyt esillä olevassa asiassa ei ole kiistetty sitä, että tuonti Ison-Britannian sokerimarkkinoille on mahdollista siitä huolimatta, että sokerimarkkinoita koskeva yhteisön lainsäädäntö ja kuljetuskustannukset vaikeuttavat tätä tuontia.

81 Riidanalaisesta päätöksestä ja koko asiakirja-aineistosta käy lisäksi ilmi, että yksi British Sugarin ja Tate & Lylen suurimpia huolenaiheita oli rajoittaa tuonnin määrää siltä osin kuin se estäisi niitä myymästä tuotantoaan kansallisilla markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 16 ja 17 perustelukappale). Ensinnäkin British Sugar nimittäin itse totesi noudattaneensa tarkastelujaksolla tietoisesti hinnoittelupolitiikkaa, jonka tarkoituksena oli estää tuonti, koska British Sugarin ensisijaisena tavoitteena oli myydä koko A- ja B-kiintiönsä Ison-Britannian markkinoilla (kannekirjelmän 257 ja 258 kohta). Toiseksi riidanalaisen päätöksen 17 perustelukappaleesta käy ilmi, että Tate & Lyle oli noudattanut tarkastelujakson aikana aktiivisesti hinnoittelupolitiikkaa, jonka tarkoituksena oli poistaa tuonnin kasvusta aiheutuva riski.

82 Näissä olosuhteissa komissio ei erehtynyt katsoessaan, että kyseinen kartelli, joka kattoi miltei koko kansallisen alueen ja jonka täytäntöön panneet yritykset edustivat noin 90:tä prosenttia merkityksellisistä markkinoista, oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

83 British Sugar väittää, ettei mahdollinen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ollut tuntuva.

84 Tältä osin oikeuskäytännössä myönnetään, ettei komissiolla ole velvollisuutta osoittaa, että sopimuksella tai yhdenmukaistetulla menettelytavalla olisi tuntuvaa vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa edellytetään nimittäin ainoastaan, että kilpailua rajoittavat sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (asia T-7/89, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok. 1991, s. II-1711, Kok. Ep. XI, s. II-79, 279 kohta).

85 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on perustellusti katsonut, että riidanalainen kartelli on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

86 Näin ollen kolmas peruste on hylättävä kokonaisuudessaan."

9 Toisen valitusperusteen osalta, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointia, jonka se esitti käsiteltävänään olleen ensisijaisen vaatimuksen ensimmäisen perusteen yhteydessä, on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"98 Asetuksen N:o 17 [6 päivänä helmikuuta 1962 annettu neuvoston asetus N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus)] 15 artiklan 2 kohdan nojalla komissio voi määrätä yrityksille sakon, joka on vähintään 1 000 euroa ja enintään miljoona euroa taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Kun sakon suuruutta määritellään näissä rajoissa, mainitun säännöksen mukaisesti, on otettava huomioon rikkomuksen vakavuus ja sen kesto.

99 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti sakon määrä on suhteutettava rikkomuksen olosuhteiden ja vakavuuden mukaan, ja sakon suuruutta määritettäessä rikkomisen vakavuutta on arvioitava ottaen erityisesti huomioon kilpailunrajoitusten luonne (ks. erityisesti asia T-77/92, Parker Pen v. komissio, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. II-549, 92 kohta).

100 Lisäksi on muistettava, että komission toimivalta määrätä sakkoja sellaisille yrityksille, jotka tahallaan tai tuottamuksesta rikkovat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa tai 86 artiklaa, on yksi niistä komissiolle annetuista keinoista, joiden avulla sen on mahdollista täyttää sille yhteisön oikeudessa annettu valvontatehtävä. Tähän tehtävään kuuluu ilman muuta velvollisuus selvittää yksittäisiä kilpailusääntöjen rikkomisia ja määrätä niistä seuraamuksia, mutta siihen kuuluu myös velvollisuus noudattaa sellaista yleistä politiikkaa, jolla pyritään kilpailuasioiden osalta soveltamaan perustamissopimuksessa vahvistettuja periaatteita ja ohjaamaan yritysten käyttäytymistä näiden periaatteiden mukaisesti (yhdistetyt asiat 100/80-103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 105 kohta).

101 Tästä seuraa, että kun komissio arvioi kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta sakon suuruuden määrittämistä varten, sen on otettava huomioon kyseisen tapauksen erityisolosuhteiden lisäksi se asiayhteys, johon

kilpailusääntöjen rikkominen sijoittuu, ja huolehdittava siitä, että sen toimenpiteellä on varoittava vaikutus erityisesti sellaisten kilpailusääntöjen rikkomisten osalta, jotka ovat erityisen haitallisia yhteisön tavoitteiden toteuttamisen kannalta (em. asia Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 106 kohta).

102 Asioiden T-204/98 ja T-207/98 kantajat väittävät määrättyjen sakkojen suhteellisuuden osalta pääasiallisesti, että sakot ovat suhteettoman suuria sen vuoksi, että rikkomuksen on katsottu olleen 'vakava'. Näiden kantajien perustelut tältä osin voidaan nimittäin tiivistää siten, että niiden välistä yhteistoimintajärjestelyä olisi ollut sen horisontaalisuudesta huolimatta pidettävä 'vakavaa vähäisempänä', koska sillä ei ollut huomattavia kilpailua rajoittavia vaikutuksia markkinoilla.

103 Tältä osin riittää, kun todetaan ensinnäkin, että riidanalaista yhteistoimintajärjestelyä on pidettävä horisontaalisena, koska sokerikauppiaat osallistuivat siihen tuottajien kilpailijoiden ominaisuudessa, ja toiseksi, että tämä yhteistoiminta koski hintojen vahvistamista. Tällaista yhteistoimintajärjestelyä on aina pidetty erittäin haitallisena, ja suuntaviivojen mukaan se on 'erittäin vakava rikkomus'. Lisäksi kuten komissio vastauksissaan korostaa, kyseessä olevan yhteistoimintajärjestelyn pitäminen 'vakavana rikkomuksena' sen vuoksi, että sen vaikutukset markkinoihin olivat vähäiset, osoittaa komission jo soveltaneen siihen lievempiä perusteita kuin ne, joita yleensä sovelletaan asetettaessa sakkoja hintakartelleille ja joiden perusteella yhteistoimintajärjestelyä olisi ollut pidettävä erittäin vakavana rikkomuksena.

104 Sen British Sugarin väitteen osalta, joka koskee rikkomuksen kestosta johtuvan sakon korotuksen suhteellisuutta, on muistettava, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että 'sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto'. Rikkomuksen kesto on näin ollen tämän säännöksen nojalla yksi niistä tekijöistä, jotka on otettava huomioon kilpailusääntöjä rikkoneille yrityksille määrättävien rahallisten seuraamusten suuruutta määritettäessä (asia T-43/92, Dunlop Slazenger v. komissio, tuomio

7.7.1994, Kok. 1994, s. II-441, 154 kohta). Näin ollen komissio on sakkojen suuruutta määrittäessään ollut oikeassa, kun se on ottanut huomioon rikkomuksen keston.

105 Tämän arvioinnin perusteella komissio tuli siihen tulokseen, että kyseessä oli keskipitkä rikkomus, ja tämän vuoksi se korotti vakavuuden perusteella määritettyä sakon määrää noin 40 prosentilla. Tältä osin on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti komissiolla on kunkin sakon määrää vahvistaessaan harkintavaltaa, eikä voida katsoa, että se olisi tätä tehdessään velvollinen soveltamaan tarkkaa matemaattista kaavaa (asia T-150/89, Martinelli v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-1165, 59 kohta, ja asia T-352/94, Mo och Domsjö v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1989, 268 kohta, tuomio pysytetty valituksen jälkeen asiassa C-283/98 P, Mo och Domsjö v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-9855, 45 kohta).

106 Yhteisöjen tuomioistuinten tehtävänä on kuitenkin arvioida, onko määrätyn sakon määrä oikeassa suhteessa rikkomuksen kestoon ja muihin sen vakavuuden arviointiin vaikuttaviin seikkoihin (ks. vastaavasti asia T-229/94, Deutsche Bahn v. komissio, tuomio 21.10.1997, Kok. 1997, s. II-1689, 127 kohta). Tältä osin ei ole mahdollista yhtyä British Sugarin kantaan, jonka mukaan komissio voisi korottaa sakon määrää rikkomisen keston perusteella ainoastaan, jos keston ja kilpailusäännöissä tarkoitetuille yhteisön tavoitteille aiheutuneen lisääntyneen haitan välillä on suora yhteys, joka olisi poissuljettu, jos rikkomus ei vaikuta markkinoihin. Sitä vastoin rikkomisen keston vaikutusta sakon määrän laskentaan on arvioitava myös muiden asianomaiselle rikkomukselle ominaisten seikkojen perusteella (ks. vastaavasti em. asia Dunlop Slazenger v. komissio, tuomion 178 kohta). Nyt esillä olevassa asiassa on katsottava, ettei komission soveltama 40 prosentin suuruinen korotus rikkomuksen vakavuuden perusteella laskettuun sakon määrään ole suhteettoman suuri.

107 British Sugarin esittämä väite, jonka mukaan suuntaviivoihin sisältyvä raskauttavien olosuhteiden käsite olisi vastoin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa, on niin ikään täysin perusteeton.

108 Ensin on arvioitava asiaa koskevia suuntaviivojen määräyksiä. Suuntaviivojen 1 kohdan A osaston mukaisesti 'rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon sen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja laajuus asian kannalta merkityksellisillä maantieteellisillä markkinoilla'. Suuntaviivojen 2 kohdassa, joka on otsikoitu 'Raskauttavat olosuhteet', annetaan luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä olosuhteista, jotka voivat johtaa rikkomuksen vakavuuden ja keston perusteella lasketun sakon perusmäärän korotukseen; tällaisia olosuhteita ovat syyllistyminen rikkomukseen uudelleen, kieltäytyminen yhteistyöstä, toiminta rikkomusten yllyttäjänä, kostotoimien täytäntöönpano sekä tarve ottaa huomioon rikkomisen avulla kertyneiden laittomien voittojen määrä.

109 Edellä mainituista säännöksistä ilmenee, että rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on kaksi vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa rikkomuksen vakavuutta arvioidaan ainoastaan rikkomusta itseään koskevien seikkojen kuten sen luonteen ja markkinoihin kohdistuneiden vaikutusten perusteella, ja toisessa vaiheessa vakavuutta arvioitaessa otetaan huomioon asianomaista yritystä koskevat olosuhteet, joten komissio ottaa huomioon mahdollisten raskauttavien olosuhteiden lisäksi tarvittaessa myös lieventävät olosuhteet (ks. suuntaviivojen 3 kohta). Tämä menettely ei suinkaan ole asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan perusajatuksen ja sanamuodon vastainen, vaan sen ansiosta rikkomuksen vakavuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon kunkin yrityksen erilainen asema ja kunkin yrityksen suhtautuminen komissioon menettelyn aikana etenkin niissä tapauksissa, joissa rikkomukseen on osallistunut useita yrityksiä.

110 Toiseksi tarkasteltaessa sitä, onko British Sugarille raskauttavien olosuhteiden vuoksi määrätyn sakon korotusta pidettävä oikeasuhteisena, on todettava, että niiden olosuhteiden perusteella, joihin komissio vetoaa

riidanalaisen päätöksen 207-209 kohdassa, 75 prosentin korotusta ei voida pitää suhteettoman suurena.

— —

112 Edellä esitetystä seuraa, että British Sugarin ja Tate & Lylen esittämä peruste, joka koskee sakkojen väitettyä suhteettomuutta, on hylättävä.

113 Merkityksellisten markkinoiden rakenteen huomiotta jättämistä koskevan väitteen osalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa Suiker Unie [yhdistetyt asiat 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975, Kok. 1975, s. 1663, 615–619 kohta] antamassaan tuomiossa, että sokerimarkkinoiden lainsäädännöllisen ja taloudellisen taustan vuoksi oli perusteltua käsitellä vähemmän ankarasti mahdollisia kilpailunvastaisia menettelytapoja. Komissio huomauttaa kuitenkin asianmukaisesti, että asiassa Suiker Unie annetun tuomion kohteena olleet kartellit eivät koskeneet hintojen korotuksia vaan markkinoiden jakamista tiettyjen kiintiöiden mukaan. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin korostaa itsekin asiassa Suiker Unie antamassaan tuomiossa, että hintakartellin tapauksessa se olisi päätynyt toisenlaiseen ratkaisuun. Tuomioistuin lisää tältä osin, että 'vahinko, jonka riidanalainen menettelytapa saattoi aiheuttaa tuotteiden käyttäjille tai kuluttajille, oli rajallinen, eikä komissio itsekään ollut syyttänyt asianosaisia siitä, että ne olisivat yhteistoimin tai kilpailua vääristävällä tavalla nostaneet hintoja; rajoitukset, jotka markkinoiden jakaminen aiheutti markkinaosapuolten vapaudelle valita tavarantoimittajansa, eivät ole yhtä vakavia, kun kyseessä on sokerin kaltainen suurelta osin homogeeninen tuote, vaikka markkinoiden jakaminen onkin kiellettyä' (tuomion 621 kohta). Koska nyt esillä olevassa asiassa on nimenomaisesti kyseessä hintakartelli, komissio on perustellusti poikennut asiassa Suiker Unie annetussa tuomiossa esitetystä ratkaisusta.

114 Näin ollen on hylättävä myös väite, jonka mukaan niiden markkinoiden, jolla rikkomukset tapahtuivat, rakennetta ei olisi otettu huomioon.

115 Edellä esitetystä seuraa, että tämä peruste on hylättävä kokonaisuudessaan."

Valitus

10 British Sugar vaatii yhteisöjen tuomioistuinta

— kumoamaan valituksenalaisen tuomion

— kumoamaan riidanalaisen päätöksen kokonaisuudessaan tai toissijaisesti kumoamaan sen osittain

tai ainakin

— kumoamaan riidanalaisen päätöksen 3 ja 4 artiklan tai alentamaan sakkoa ja

— velvoittamaan komission korvaamaan British Sugarille tämän muutoksenhaun yhteydessä ja asiassa T-204/98 aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

11 Komissio vaatii yhteisöjen tuomioistuinta

— jättämään valituksen osittain tutkimatta ja hylkäämään sen muilta osin perusteettomana tai toissijaisesti hylkäämään sen kokonaisuudessaan perusteettomana ja

— velvoittamaan kantajan korvaamaan komissiolle muutoksenhausta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Valituksen arviointi

Valitusperuste, joka koskee vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

Asianosaisten lausumat

12 British Sugar väittää aluksi, ettei mikään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 80 ja 81 kohdassa mainitsemista tosiseikoista tai olosuhteista ole oikeudellisesti riittävä, jotta se aiheuttaisi tämän tuomioistuimen toteamia oikeudellisia seurauksia.

13 Tältä osin se katsoo, että se, että kartelli toimeenpannaan jäsenvaltion alueella tai suuressa osassa sitä, ei sellaisenaan osoita, että kartelli olisi vaikuttanut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (ks. yhdistetyt asiat C-215/96 ja C-216/96, Bagnasco ym., tuomio 21.1.1999, Kok. 1999, s. I-135). Sen mukaan on tarpeen näyttää, että itse kartelli vaikutti tai oli voinut vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

14 British Sugarin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 80 ja 81 kohdassa mainitsemat tosiseikat eivät kuitenkaan osoita sitä, että kartelli oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Ne osoittavat sen mukaan korkeintaan, että kyseisenä aikana toteutui muita, kartelliin liittymättömiä tosiseikkoja ja olosuhteita, jotka saattoivat olla omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

15 Sen mukaan ensimmäinen tosiseikka, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vetosi valituksenalaisen tuomion 80 kohdassa, osoitti yksinomaan, että kyseisenä aikana Isoon-Britanniaan tuotiin tietty sokerimäärä.

16 Toisen tosiseikan osalta British Sugar toteaa, että todellakin yksi Tate & Lylen ja sen suurimpia huolenaiheita oli rajoittaa tuonnin määrää siltä osin kuin kyseinen tuonti estäisi niitä myymästä tuotantoaan kansallisilla markkinoilla (valituksenalaisen tuomion 81 kohta). Kummallakin osapuolella oli tähän rajoittamiseen kuitenkin omat syynsä.

17 Kolmannen tosiseikan osalta, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vetosi valituksenalaisen tuomion 81 kohdan toisessa virkkeessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi British Sugarin mukaan, että viimeksi mainitun hinnoittelukäytännössä hinnat vahvistettiin tasolle, jolla tuontia ei voi houkutella sokerin myynnin kannattavuus Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämä käytäntö ei kuitenkaan sen mukaan johdu sopimuksesta tai yhdenmukaistetusta menettelytavasta.

18 Neljännen tosiseikan osalta, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vetosi valituksenalaisen tuomion 81 kohdan kolmannessa virkkeessä, British Sugar väittää, että Tate & Lylen käytäntö oli yksipuolinen eikä johdu sopimuksesta tai yhdenmukaistetusta menettelytavasta.

19 Lisäksi British Sugar väittää, että valituksenalaisen tuomion 84 ja 85 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi sen väitteen, jonka mukaan oli tarpeen osoittaa, että väitetty mahdollinen vaikutus kauppavirtoihin on tuntuva. British Sugarin mukaan vakiintuneesta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että väitetyn mahdollisen vaikutuksen jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin on oltava tuntuva, jotta se kuuluisi perustamissopimuksen 85 artiklan kiellon piiriin (ks. asia 22/71, Béguelin, tuomio 25.11.1971, Kok. 1971, s. 949; em. asia Bagnasco ym. ja yhdistetyt asiat T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94, European Night Services ym. v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3141).

20 Lopuksi British Sugar väittää, ettei valituksenalaisessa tuomiossa erotella millään tavalla toisistaan teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitettua sokeria, vaikka niihin liittyvät olosuhteet ovat hyvin erilaiset. Toisin kuin teollisuuskäyttöön tarkoitetun sokerin osalta, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei käyty eikä käydä käytännössä lainkaan kauppaa vähittäismyyntiin tarkoitetulla pakatulla sokerilla suurten kuljetuskustannusten, kielten sekä pakettien kokoa ja painoa koskevien kansallisten erojen vuoksi.

21 Komissio väittää aluksi, että sopimusta on arvioitava ottaen huomioon sen asiayhteys ja että näin ollen seikat, jotka eivät liity sopimukseen, voivat hyvinkin olla merkityksellisiä.

22 Tämän jälkeen komissio katsoo, että yhteisön oikeudessa on vahvistettu oletus vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun kartelli ulottuu jäsenvaltion koko alueelle (ks. vastaavasti asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998, Kok. 1998, s. I-3851, s. 48).

23 Komissio katsoo, että valituksenalaisessa tuomiossa esitetyt tosiseikkoja koskevat toteamukset ovat riittäviä tukemaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemää oikeudellista päätelmää, jonka mukaan kyseinen sopimus oli omiaan

vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komissio huomauttaa tältä osin, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan johtuu yleensä useista tekijöistä yhdessä, jotka erikseen eivät välttämättä olisi ratkaisevia (ks. em. asia Bagnasco ym., tuomion 47 kohta). Komission mukaan valituksenalaisen tuomion 82 kohdassa esitetty toteamus perustuu kyseisen tuomion 80 ja 81 kohdassa mainittujen tosiseikkojen kokonaisarviointiin. Komission mukaan niitä ei näin ollen pidä tutkia erikseen.

4 British Sugarin hintojen vahvistamista koskevan käytännön osalta komissio huomauttaa, ettei merkitystä ole sillä, että British Sugar on väittämänsä mukaan ottanut yksipuolisesti käyttöön hintojen vahvistamista koskevan käytännön, jolla pyrittiin estämään tuojien kannattavat toimintamahdollisuudet, koska British Sugar oli tehnyt sopimuksen muiden osapuolten kanssa, jotka toimittavat lähes 90 prosenttia Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille saatetusta sokerista.

5 Sen British Sugarin väitteen osalta, jonka mukaan vaikutuksen yhteisön kauppaan on oltava tuntuva, komissio katsoo, että British Sugar on tulkinnut valituksenalaista tuomiota väärin. Kyseisen tuomion 78 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on komission mukaan huomauttanut, ettei oikeuskäytännössä edellytetä, että sopimus olisi todellisuudessa vaikuttanut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaan pelkästään, että sillä saattoi olla tuntuva vaikutus. Valituksenalaisessa tuomiossa myöhemmin esiintyvien, vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan koskevien mainintojen on katsottava viittaavan tähän arviointiperusteeseen.

26 Lopuksi British Sugarin sen väitteen osalta, joka koskee teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin erottamista toisistaan, komissio toteaa, että riidanalaisen päätöksen 59 perustelukappaleessa merkityksellisiksi tuotemarkkinoiksi määritellään valkoisen kidesokerin markkinat ja että riidanalaisessa päätöksessä myönnetään British Sugarin esittämä erottelu ainoastaan alamarkkinoiden osalta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa valituksenalaisen tuomion 78 kohdassa perustellusti, että jotta yritysten välinen sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa voisi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on oltava nähtävissä riittävällä todennäköisyydellä ja objektiivisten oikeudellisten tai tosiasiallisten seikkojen perusteella, että se voi vaikuttaa välillisesti tai välittömästi, tosiasiallisesti tai mahdollisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tavalla, joka voisi haitata jäsenvaltioiden välisten yhtenäismarkkinoiden tavoitteiden toteuttamista (ks. asia 42/84, Remia ym. v. komissio, tuomio 11.7.1985, Kok. 1985, s. 2545, Kok. Ep. VIII, s. 287, 22 kohta). Näin ollen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan johtuu yleensä useista tekijöistä yhdessä, jotka erikseen eivät välttämättä olisi ratkaisevia (ks. asia C-250/92, DLG, tuomio 15.12.1994, Kok. 1994, s. I-5641, 54 kohta ja em. asia Bagnasco ym., tuomion 47 kohta).

28 Lisäksi kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 79 kohdassa, se seikka, että kartellin tarkoituksena on myydä tuotteita ainoastaan yhdessä jäsenvaltiossa, ei riitä sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että sopimus vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Jos tuonti kyseisille markkinoille on mahdollista, kansallisen hintasopimuksen tehneet osapuolet voivat säilyttää markkinaosuutensa ainoastaan suojautumalla ulkomaiselta kilpailulta (ks. mm. em. asia Belasco ym. v. komissio, tuomion 33 ja 34 kohta).

29 Valituksenalaisen tuomion 80 kohdasta ilmenee, ettei asiassa ole kiistetty sitä, että tuonti Ison-Britannian sokerimarkkinoille on mahdollista. On myös kiistatonta, että teollisuuskäyttöön tarkoitetun sokerin hintoja koskevien kokousten aikana British Sugar antoi kaikille osallistujille tietoja tulevista hinnoistaan ja että se ja Tate & Lyle tapasivat useaan otteeseen neuvotellakseen vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin hinnasta. British Sugar ei myöskään riitauta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa esittämää toteamusta, jonka mukaan komissio on perustellusti katsonut, että näiden kokousten tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua hinnoittelupolitiikkaa yhdenmukaistamalla. British Sugar myöntää itsekin yhtäältä olevansa hintajohtaja ja toisaalta vahvistaneensa hintansa ja näin ollen markkinahinnat viittaamalla

sellaiseen hintaan, jota alhaisemmalla hinnalla tuontia ei olisi voinut harjoittaa kannattavasti. Se, että tuonnin rajoittaminen muista jäsenvaltioista oli yksi British Sugarin ja Tate & Lylen suurimpia huolenaiheita, ilmenee riidanalaisen päätöksen 16 ja 17 perustelukappaleesta, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 81 kohdassa.

30 Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 82 kohdassa, että komissio ei erehtynyt katsoessaan, että kyseinen kartelli oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

31 Se British Sugarin väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei todennut, että komissiolla oli velvollisuus osoittaa, että mahdollinen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan oli tuntuva, perustuu valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin toteaa valituksenalaisen tuomion 78 kohdassa, että on osoitettava, että moitittu menettelytapa on omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valituksenalaisen tuomion 84 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ainoastaan muistuttaa oikeuskäytännöstään, jonka mukaan komissiolla ei ole velvollisuutta osoittaa, että kartelli todellisuudessa vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaan riittää, kun se osoittaa, että kartelli on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

32 Lopuksi British Sugarin sen väitteen osalta, jonka mukaan valituksenalaisessa tuomiossa ei erotella toisistaan teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitettua sokeria tutkittaessa sopimuksen vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja jonka mukaan tämän vuoksi sopimuksen vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan sokerin vähittäismarkkinoilla ei ole arvioitu asianmukaisesti, on todettava yhtäältä, kuten komissio on todennut, että riidanalaisen päätöksen 59 perustelukappaleessa merkityksellisiksi tuotemarkkinoiksi määritellään valkoisen kidesokerin markkinat ja teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitettua sokeria pidetään kahtena alamarkkinana. Toisaalta komissio arvioi sopimuksen vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan aluksi valkoisen

kidesokerin markkinoilla riidanalaisen päätöksen 159–161 perustelukappaleessa ja tämän jälkeen molemmilla alamarkkinoilla riidanalaisen päätöksen 163–168 perustelukappaleessa todettuaan kyseisen päätöksen 162 perustelukappaleessa, että teollisuuskäyttöön ja vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin osalta myös muiden tosiseikkojen perusteella voitiin todeta, että sopimuksella saattoi olla tuntuva vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

33 Koska British Sugar ei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa vedonnut kanneperusteeseen, jonka mukaan komission markkinamäärittely ja täsmällisemmin vähittäismyyntiin tarkoitetun sokerin alamarkkinoiden arviointi on virheellinen, on todettava, että tämä väite perustuu uusiin seikkoihin, joita ei esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Työjärjestyksen 113 artiklan 2 kohdan nojalla väitteitä ei näin ollen tutkita tämän muutoksenhaun yhteydessä (ks. asia C-450/98 P, IECC v. komissio, tuomio 17.5.2001, Kok. 2001, s. I-3947, 36 kohta).

34 Ensimmäinen valitusperuste jätetään näin ollen osittain tutkimatta, ja se on osittain perusteeton. Se on tämän vuoksi hylättävä kokonaisuudessaan.

Valitusperuste, joka koskee sakon suhteellisuutta, kun otetaan huomioon markkinarakenne

Asianosaisten lausumat

35 Aluksi British Sugar huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on valvottava, onko määrätyn sakon määrä oikeassa suhteessa kilpailusääntöjen rikkomisen kestoon ja vakavuuteen nähden (ks. asia T-229/94, Deutsche Bahn v. komissio, tuomio 21.10.1997, Kok. 1997, s. II-1689), ja erityisesti arvioitava rikkomisen vakavuutta niiden olosuhteiden valossa, joihin kantaja on vedonnut (ks. asia C-333/94 P, Tetra Pak v. komissio, tuomio 14.11.1996, Kok. 1996, s. I-5951). Käsiteltävänä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei British Sugarin mukaan täyttänyt tätä tehtävää asianmukaisesti.

36 Tältä osin British Sugar väittää valitusperusteensa ensimmäisessä osassa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut tarpeeksi huomioon sitä, että kartellilla ei ollut tosiasiallista vaikutusta hintoihin, kilpailuun tai jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Sitä, että sopimuksen vaikutukset ovat rajoitetut tai — kuten käsiteltävänä olevassa asiassa — olemattomat, olisi sen mukaan pidettävä merkittävänä tekijänä arvioitaessa rikkomisen vakavuutta, kuten suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisestä ja toisesta kappaleesta sen mukaan ilmenee.

37 Sen mielestä kilpailunrajoitusta, jolla — vaikka se oli horisontaalinen rajoitus — ei ollut tosiasiallista vaikutusta kilpailuun tai hintoihin taikka jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, joka ei ole sisältänyt yksittäisiltä asiakkailta laskutettujen hintojen eikä vähimmäishintojen vahvistamista ja joka rajoittui osaan jäsenvaltion aluetta, olisi pidettävä "vakavaa vähäisempänä" eikä "vakavana" rikkomisena.

38 British Sugar väittää, että vaikka väitettyä kilpailusääntöjen rikkomista olisi pidettävä "vakavana rikkomisena", sen olisi joka tapauksessa katsottava kuuluvan tämän luokan alimmalle vakavuusasteelle. Komissio vahvisti sakon perusmääräksi rikkomisen vakavuuden osalta kuitenkin 18 miljoonaa ecua 1–20 miljoonan ecun asteikolta.

39 Tältä osin sekä komissio, joka vahvisti riidanalaisessa päätöksessä sakon perusmääräksi tämän määrän, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka vahvisti riidanalaisen päätöksen tältä osin, jättivät British Sugarin mukaan ottamatta asianmukaisesti huomioon sen, ettei väitetyllä rikkomisella ollut vaikutusta kilpailuun, mikä on suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännen ja kuudennen kappaleen vastaista.

40 Sakon 18 miljoonan ecun suuruisen perusmäärän suhteettomuus ilmenee selvästi verrattaessa sitä muihin komission päätöksiin, joissa rikkomisten katsottiin kuuluvan "vakavan rikkomisen" luokkaan.

41 Lisäksi British Sugar väittää, että komission ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi laskiessaan sakon määrää ja määrittäessään rikkomisen kestoon liittyvää määrää tai korotusta pitänyt ottaa suuntaviivojen 1 kohdan B kohdan kolmannen kappaleen mukaisesti huomioon se, ettei rikkominen vaikuttanut haitallisesti kuluttajiin.

42 Lopuksi British Sugar katsoo, että koska riidanalaisessa päätöksessä ei esitetä lähes mitään sellaisenaan merkitykselliseksi todettua seikkaa, sakon määrän korottaminen 75 prosentilla raskauttavien olosuhteiden perusteella on liiallista ja lainvastaista.

43 Valitusperusteensa toisessa osassa British Sugar katsoo, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole ottanut riittävästi huomioon merkityksellisten markkinoiden rakennetta. Se väittää, että tämä rakenne selittää, miksi kyseinen rikkominen ei ole vaikuttanut eikä ole voinut vaikuttaa hintoihin, kilpailuun tai kauppaan, ja vetoaa väitteensä tueksi yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio antamaan tuomioon (615–619 kohta).

44 British Sugar toteaa tältä osin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa esittämä tulkinta edellä mainitussa asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetusta tuomiosta on virheellinen. Sen mukaan yhteisöjen tuomioistuin ei todennut, että hintakartellin tapauksessa se olisi päätynyt toisenlaiseen ratkaisuun. Sen mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi, että se olisi päätynyt toisenlaiseen ratkaisuun, jos kartelli olisi aiheuttanut vahinkoa käyttäjille tai kuluttajille "sovitun tai väärinkäytöstä johtuvan hintojen nousun" vuoksi (ks. em. asia Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 619–621 kohta). Käsiteltävänä olevassa asiassa ei kuitenkaan ole vahvistettu, että sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa olisi aiheuttanut tosiasiallista hintojen nousua tai että käyttäjille tai kuluttajille olisi aiheutunut tosiasiallista vahinkoa.

45 Komissio katsoo, että tämä valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska se vastaa vaatimusta, jolla yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan kohtuullisuussyistä korvaamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi omalla arvioinnillaan sakon määrästä (ks. asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. I-8417, 129 kohta), ja se on jätettävä joka tapauksessa tutkimatta siksi, että se lähtee olettamasta, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia kokonaan uudelleen sakon määrän suhteellisuusperiaatteeseen liittyvistä syistä.

46 Merkityksellisten markkinoiden rakennetta koskevan British Sugarin väitteen osalta komissio katsoo, että kuten valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa todetaan, British Sugarin asemaa ei voida verrata kyseisen asian asianosaisten asemaan. Komission mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi selvästi, että se olisi ollut kyseisen seikan osalta eri mieltä, jos sopimus olisi muodostanut hintakartellin. Kyseessä oleva sopimus on kuitenkin sopimus "valkoisen kidesokerin hintojen korottamiseksi Isossa-Britanniassa ja pidättymiseksi markkinaosuuksien kasvattamisesta hintoja alentamalla".

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

47 On huomautettava, että pelkästään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on toimivalta valvoa sitä, miten komissio on yksittäistapauksessa arvioinut lainvastaisen toiminnan vakavuuden. Muutoksenhaun yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin valvoo ensinnäkin sitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut oikeudellisesti asianmukaisella tavalla huomioon kaikki ne tekijät, jotka ovat olennaisia arvioitaessa sitä, miten vakavana tiettyä menettelytapaa on pidettävä perustamissopimuksen 85 artiklan ja asetuksen N:o 17 15 artiklan valossa, ja toiseksi yhteisöjen tuomioistuin tutkii, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitellyt oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkia kantajan esittämiä väitteitä, joilla pyritään sakon poistamiseen tai pienentämiseen (ks. erityisesti em. asia Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 128 kohta).

48 Sakon väitetyn kohtuuttomuuden osalta on huomautettava, että sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa perusteella yhteisön oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden, yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee oikeuskysymyksiä valituksen yhteydessä (asia C-219/95 P, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4411, 31 kohta, ja em. asia Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 129 kohta).

49 Tästä seuraa, että tämä valitusperuste on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin sillä pyritään siihen, että sakon määrääminen tutkittaisiin kokonaisuudessaan uudelleen (ks. em. asia Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 129 kohta).

50 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 50 kohdassa, muilta osin British Sugar ei esittänyt seikkoja, joilla se voisi osoittaa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ottanut huomioon oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkia seikkoja, jotka ovat olennaisia arvioitaessa moititun menettelytavan vakavuutta perustamissopimuksen 85 artiklan ja asetuksen N:o 17 15 artiklan valossa. Tältä osin riittää, kun huomautetaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin — todettuaan, että moitittua kartellia oli pidettävä horisontaalisena hintakartellina — totesi valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa, että tällaista kartellia on aina pidetty erityisen haitallisena ja että se luokitellaan suuntaviivoissa "erittäin vakavaksi" kilpailusääntöjen rikkomiseksi.

51 British Sugar ei ole myöskään väittänyt, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi vastannut oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkiin sen väitteisiin, joilla pyritään sakon kumoamiseen tai alentamiseen. Joka tapauksessa on todettava erityisesti, että valituksenalaisen tuomion 101–103 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastasi väitteeseen, jonka mukaan kartelli

on vakavaa vähäisempi, 104–106 kohdassa rikkomisen kestoa koskevaan väitteeseen, 107–110 kohdassa raskauttavia olosuhteita koskevaan väitteeseen ja 113 kohdassa merkityksellisten markkinoiden rakennetta koskevaan väitteeseen.

52 Lopuksi on todettava, että toisin kuin British Sugar väittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa oikein edellä mainitussa asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetun tuomion 619–621 kohtaa ja totesi, että yhteisöjen tuomioistuin on korostanut itsekin, että hintakartellin tapauksessa se olisi päätynyt toisenlaiseen ratkaisuun.

53 Edellä esitetystä seuraa, että myös tämä valitusperuste on jätettävä osittain tutkimatta ja se on osittain perusteeton.

54 Koska mitään kantajan valitusperusteista ei ole hyväksytty, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

55 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan muutoksenhakumenettelyyn 118 artiklan nojalla, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on

sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Valitus hylätään.**

2) **British Sugar plc velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Jann Timmermans von Bahr

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä huhtikuuta 2004.

R. Grass V. Skouris

kirjaaja presidentti